

## Hoofdstuk 3: Watervogels

We beginnen het eerste hoofdstuk met de watervogels. Zoals je waarschijnlijk wel is opgevallen, heeft Nederland een ontzettende rijkdom aan waterrijke gebieden. Niet zo gek ook dat er hier dus veel watervogels voorkomen. Welke dat allemaal zijn en wat je van deze vogels moet weten voor het jachtexamen leggen we je uit in dit hoofdstuk.

We zullen in dit hoofdstuk onderscheid maken tussen drie verschillende soorten watervogels:

1. Eenden
2. Ganzen
3. Andere watervogels

### 3.1 Eenden

We beginnen met de eenden. In Nederland komen eenden voor die we in vijf groepen kunnen indelen:

1. Zwemeenden
2. Duikeenden
3. Zee-eenden
4. Zaagbekken
5. Bergeenden

#### 3.1.1 Zwemeenden

De **zwemeend** is één van de meest voorkomende soorten in Nederland. Zwemeenden zijn voornamelijk planteneeters en zaadeeters. Dit feit brengt ons gelijk bij het eerste onderscheidende kenmerk van deze eenden: de manier waarop zij eten. Ze zoeken hun voedsel door met hun snavel over de bodem van een sloot of plas te 'grondelen' en worden daarom ook wel **grondeleenden** genoemd. Daarnaast stijgt een zwemeend **recht omhoog** op uit het water zonder een aanloop te nemen, wat duikeenden bijvoorbeeld weer wel doen.

#### Wilde eend

<b>Grootte:</b>	58 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Februari tot juni
<b>Gewicht:</b>	1 kg.	<b>Broedparen in Nederland:</b>	+/- 350.000-500.000

De **wilde eend** is natuurlijk de bekendste eend in Nederland. Je komt hem overal tegen, van de polders tot de parkwateren (waterrijke gebieden met veel dekking hebben hun voorkeur). Als je naar de afbeelding hier rechts kijkt, herken je hem meteen. Na de zomerrui (eclipskleed) ziet de woerd er bijna net zo uit als het eendje. Toch komen deze eenden ook in allerlei andere kleurencombinaties voor. We noemen deze varianten **soepeenden**. Bij het bepalen van de leeftijd kijken we naar de staartveren (bij een jonge eend zijn ze rafelig) en de zwemvliezen (zijn bij volwassen eenden oranje). In Nederland is de wilde eend een **broedvogel**, maar in de wintermaanden komen er ook wat overwinteraars bij.



De wilde eend voedt zich met zowel **plantaardig** (waterplanten, gras, landbouwgewassen etc.) als met **dierlijk** (insecten, wormen, kreeftjes) voedsel.



In het zomerkleed is de woerd (het mannetje) grijsbruin met een fijne donkere tekening. Het vrouwtje is grijsbruin met donkere vlekken. De snavel van het vrouwtje heeft een oranje rand. In het winterkleed lijkt het mannetje op het vrouwtje.



In Nederland komt de kraakeend voornamelijk voor als **doortrekker** van maart tot mei en augustus tot november. Daarnaast neemt het aantal kraakeenden als **broedvogel** in ons land spectaculair toe tot minstens 8.000 tot 9.000 broedparen.

Je treft de kraakeend voornamelijk bij zoet voedselrijk binnenwater zoals begroeide ondiepe plassen in kleine groepen. De kraakeend foerageert net als de wilde eend 's nachts een eet bijna alleen **plantaardig** voedsel. Tijdens de leg die eind april begint, legt de kraakeend 6 tot 13 roomgele eieren die 27 dagen bebroed worden. De jongen zijn na 7 weken vliegvlug.

### Zomertaling

<b>Grootte:</b>	38 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Broedparen in Nederland:</b>	+/- 1.500

Na de wintertaling is de **zomertaling** de kleinste eend van Europa. De woerd is erg herkenbaar aan de donkerbruine kop met de witte streep boven het oog. De borst is bruin en hij heeft zwart-witte schouderveren. Het eendje lijkt veel op de wintertaling maar heeft een blauwgrijze voorvleugel en geen zwart in de vleugelspiegel.



De zomertaling is een **trekvoegel** en komt ook wel in Nederland als **broedvogel** voor, voornamelijk in het noorden en midden van Nederland. Je komt de zomertaling vooral tegen in voedselrijke en begroeide binnenwateren en in vochtige hooilanden.

### Wintertaling

<b>Grootte:</b>	36 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Eind maart, begin april
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Broedparen in Nederland:</b>	+/- 2.000 tot 2.500

De **wintertaling** is de kleinste eend van Europa. De kop van het mannetje (de woerd) is roodbruin en bedekt met een brede groene streep met crème randen. Over de flanken van het mannetje loopt een witte streep onderlijnd door een zwarte streep en op het achtergedeelte van het mannetje bevindt zich een geelwitte driehoek. Het verenkleed van het vrouwtje is lichtbruin met donkere vlekken.



In Nederland komt de wintertaling voor als **broedvogel, doortrekker en overwinteraar**. Het aantal overwinteraars schommelt tussen de 20.000 en 70.000 stuks. Droge gronden zijn de ideale broedplaatsen voor de wintertaling. Er wordt een nest gelegd van 5 tot 12 geelgrijze eieren en deze komen uit na het broeden van 21 of 22 dagen. De jongen zijn na 40 dagen vliegvlug.

De wintertaling foerageert vooral in groepjes in de schemer, maar ook overdag. In het voorjaar en de zomer eten ze dan vooral **dierlijk** voedsel en voor de rest van het jaar **plantaardig** voedsel. Ze verraden zichzelf door hun kenmerkende roep die klinkt als 'kruuk kruuk'. Ze worden daarom ook wel **krek- of krikeendjes** genoemd.

### Smient

<b>Grootte:</b>	46 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Winter
<b>Gewicht:</b>	700 gram	<b>Aantallen in Nederland:</b>	Zeer algemeen

De kop van de woerd is roodbruin van kleur, de borst is rossig, de rug grijs, de buik wit en de staart zwart. Verder is het voorhoofd van de woerd hoog en geelwit. Het eendje (vrouwje) is geheel roodbruin met donkere vlekken op de rug. De snavel is blauwgrijs met een zwarte punt.



De **smient** is in Nederland voornamelijk een **doortrekker en wintergast**

van september tot mei. Na deze periode trekken ze weer noordelijker. Als broedvogel komt hij hier erg zeldzaam voor.

De smienten foerageren vooral 's nachts op natte graslanden en akkers met wintertarwe. Overdag bevinden ze zich in waterrijke gebieden (natte graslanden, meren, plassen en kanalen). De smienten leven voornamelijk in grote groepen. Het zijn snelle vliegers en de woerden laten tijdens de vlucht een kenmerkend **fluitend geluid** horen.

Omdat grote groepen smienten schade kunnen veroorzaken aan graslanden worden soms **ontheffingen** afgegeven voor afschot.

### Pijlstaart

<b>Grootte:</b>	56 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Half april tot juni
<b>Gewicht:</b>	n.v.t	<b>Aantallen in Nederland:</b>	15.000 tot 35.000

De **pijlstaart** is in Nederland een zeldzame **broedvogel** en vooral een **doortrekker**. Deze doortrek is van februari tot mei en augustus tot september.



De kop van de woerd is donkerbruin van kleur, de borst is wit en loopt als een witte streep door in de kop. De staartveren zijn zeer lang en zwart. Het mannetje in het winterkleed is net als het vrouwje onopvallend bruin gekleurd.

Je komt de pijlstaart vooral tegen langs de kust, op kwelders en slikken. Voedsel is voornamelijk **plantaardig** en de pijlstaart foerageert bijna alleen 's nachts.

Er worden gemiddeld 7 tot 11 groengele eieren gelegd die 22 tot 23 dagen bebroed worden. Na 7 weken zijn de jongen vliegvlug.

## 3.1.2 Duikeenden

De **duikeend** komt ook voor in Nederland maar mag **niet bejaagd** worden. Deze soort heeft haar naam te danken aan de **duikende** manier van voedsel zoeken. Weet je nog dat de zwemeend recht omhoog vanuit het water opstijgt? De duikeend doet dit **trappelend** met een **aanloop**.

Voordat we beginnen met de vier soorten duikeenden die we Nederland kennen, zetten we eerst even de verschillen tussen de duikeend en de zwemeend uiteen.

Zwemeend	Duikeend
Lange hals, lange vleugels	Korte hals, korte vleugels
Lichaam ligt één derde in het water	Lichaam ligt dieper in het water
Voedsel wordt grondelend gevonden	Voedsel wordt duikend gevonden
Vliegt loodrecht op	Vliegt trappelend met een aanloop op

### Kuifeend

<b>Grootte:</b>	43 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Eerste week van juni
<b>Gewicht:</b>	n.v.t	<b>Aantallen in Nederland:</b>	100.000 tot 150.000

We beginnen met de **kuifeend**. Het verenkleed van de woerd is op witte flanken en buik na geheel zwart. Hij heeft een duidelijk zichtbare, **zwarte kuif**. Het vrouwtje is donkerbruin van kleur en de kuif van het vrouwtje zijn minder duidelijk aanwezig dan de kuif van het mannetje. Het vrouwtje heeft soms een witte vlek bij de snavelbasis. Verder is de snavel is blauwgrijs met een zwarte punt.



In Nederland kom je de kuifeenden vaak tegen in gezelschap van tafeleenden. Ze zijn eigenlijk alleen **overdag actief** en foerageren dan ook door tot wel 7 meter diep te duiken. Hierbij zijn ze vooral op zoek naar **dierlijk voedsel**, maar ze nemen in de winter ook genoeg met plantaardig voedsel.

Er worden in de broedtijd 5 tot 12 grauwoegroene eieren gelegd die na 23 tot 25 dagen uitkomen. De jongen zijn na 9 weken vliegvlug.

### Toppereend

<b>Grootte:</b>	48 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t	<b>Aantallen in Nederland:</b>	100.000

De **toppereend** lijkt op de kuifeend, maar is iets groter en heeft een grijze rug. Het verenkleed van het mannetje is zwart met witte flanken, buik en rug. Het vrouwtje is donkerbruin van kleur en heeft een brede witte ring rond de snavelbasis. De snavel is blauwgrijs met een kleine zwarte punt.

In Nederland komt de toppereend voor als **doortrekker en overwinteraar** in de maanden oktober tot april. Je komt ze tegen in grote groepen op grote zout of brakke wateren. Hier vindt de eend ook haar **dierlijk voedsel**. In de winter wordt ook genoeg genomen met plantaardig voedsel.



Het legsel bestaat uit 6 tot 9 eieren die 24 tot 25 dagen worden bebroed.

### Tafeleend

<b>Grootte:</b>	46 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Midden april
<b>Gewicht:</b>	n.v.t	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 50.000

De **tafeleend** komt in ons land voornamelijk voor rond het IJsselmeer. De kop van de woerd is roodbruin van kleur. Hij heeft een zwarte borst, grijze flanken en rug en een zwart achtereind. De snavel van het mannetje is zwart met een brede grijze streep. Het verenkleed van het vrouwtje is bruin en op de kop van het vrouwtje bevinden zich enkele lichtere gedeelten. De snavel gaat vloeiend over in het voorhoofd.



De tafeleend komt in ons land vooral voor als **doortrekker** in de maanden augustus tot november en februari tot april. Daarnaast blijven er ook ruim 50.000 stuks hier **overwinteren** en tellen we een stijgend aantal **broedparen**.

Zoals je hebt gelezen, kom je de tafeleend dikwijls tegen in het gezelschap van kuifeenden. Ze zijn op grote open wateren zowel **overdag als 's nachts actief** en foerageren dan ook. Hierbij gaan zij op zoek naar zowel **plantaardig als dierlijk voedsel**.

De 6 tot 9 eieren worden 23 tot 24 dagen bebroed op nesten van plantaardig materiaal of in oude nesten van wilde eenden, meerkoeten of waterhoenen. Na 7 weken zijn de jongen vliegvlug.

### Brilduiker

<b>Grootte:</b>	46 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 10.000

De **brilduiker** is meteen te herkennen aan de witte vlek naast het oog bij de woerd. De kop en de rug van het mannetje zijn zwart van kleur en de flanken zijn wit met zwarte strepen. Het verenkleed van het vrouwtje is overwegend grijs en de kop is bruin gekleurd. De iris is geel van kleur.



In Nederland zijn de brilduikers typische **doortrekkers en overwinteraars**. Je vindt ze in grote maar ook in kleine plassen. Door hun rinkelend geluid tijdens de vlucht worden ze ook wel '**belduikers**' genoemd.

### 3.1.3 Zee-eenden

Niet alleen de duikeenden duiken naar hun voedsel. **Zee-eenden** doen dat ook. Dit zijn grote eenden die je buiten de broedtijd vooral bij zout water aantreft. Van alle soorten moet je voor het examen alleen de Eidereend kennen, omdat deze het meest landinwaarts voorkomt.

### Eidereend

<b>Grootte:</b>	59 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 100.000

De **eidereend** is een grote en zware eend. De woerd valt op door zijn zwarte bovenkant en witte onderkant. Hij heeft een roze borst en een zwarte kruin. Het vrouwtje is donkerbruin met dwarse strepen. Allebei hebben ze een dikke snavel.



In Nederland komt de eider het gehele jaar voor rond het **Waddengebied**. Hier is hij zowel een **overwinteraar** als een **broedvogel**.

### 3.1.4 Zaagbekken

Ook zaagbekken **duiken** naar voedsel. Door hun **getande snavel** zijn ze erg geschikt voor het vangen van vis. Kenmerkend voor de zaagbek is het **moeizame opstijgen** vanuit het water.

#### Nonnetje

<b>Grootte:</b>	41 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 5.000

Het **nonnetje** is een erg karakteristieke watervogel. Het verenkleed van het mannetje is wit met enkele zwarte lijnen, tussen het oog en de snavel bevindt zich een zwarte vlek en de flanken zijn grijs van kleur. Het vrouwtje heeft een grotendeels grijs verenkleed en een roodbruine kop met witte wangen.



Het nonnetje is in Nederland een **overwintelaar** en komt voornamelijk voor bij **zoet water**.

#### Middelste zaagbek

<b>Grootte:</b>	58 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 10.000

De **middelste zaagbek** is slank gebouwd. Op het achterhoofd bevindt zich een **piekerige kuif**. Het mannetje heeft een zwartgroene kop met een witte halsring, de borst is bruin met zwarte vlekken, de rug is zwart en de flanken zijn grijs van kleur. Het vrouwtje heeft een bruine kop.



Van september tot april is deze zaagbek in Nederland een **overwintelaar** en **doortrekker**. Je kan hem aantreffen bij zowel zoet- als zoutwatergebieden.

#### Grote zaagbek

<b>Grootte:</b>	66 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 11.000

De **grote zaagbek** is een slanke vogel met rode snavel en rode poten. De kop van het mannetje is zwartgroen en de flanken en de buik zijn wit. Het vrouwtje heeft een bruine kop en de veren op het achterhoofd staan overeind. De borst is bij beide geslachten wit en duidelijk gescheiden van de gekleurde kop.



Van december tot februari is deze zaagbek in Nederland een **overwintelaar** en **doortrekker**. Je kan hem aantreffen bij zowel zoet- als brakwatergebieden. De grote zaagbek is vooral een **viseter**.

### 3.1.4 Bergeend

<b>Grootte:</b>	61 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 90.000

De **bergeend** is een grote gansachtige vogel. De kop en de hals zijn zwart van kleur en het verenkleed is wit, met bruine en zwarte delen. Over de borst loopt een oranjebruine band. De snavel is rood en bij het mannetje voorzien van een knobbel.



De bergeenden zijn in Nederland vooral **overwinteraars**, maar ook **broedvogels**. Ze nestelen graag in (konijnen)holen en hebben daarom een voorkeur voor zand- en waddenkusten. Je kunt ze ook aantreffen in zoute binnenwateren.

### 3.1.5 Nijlgans

<b>Grootte:</b>	75 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	+/- 2.300 gram	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 48.000

De **nijlgans** is een gansachtige eend. Het uiterlijk van het mannetje en het vrouwtje zijn **hetzelfde**. De bovenzijde is bruin van kleur, de onderzijde is lichtgrijs. De kop is bleek en rondom het oog bevindt zich een donkere vlek. Op de borst vind je een donkere vlek en zowel de poten als de snavel zijn roze van kleur.



De nijlgans is in Nederland een **exoot** en daarom **niet-beschermd**. Het is een **agressieve soort** die er niet voor terugdeinst jongen van soortgenoten of andere watervogels te verdrinken.

Hun voedsel is **plantaardig** en bestaat uit gras, granen, zaden en aardappelresten. Ze broeden zowel op de grond als in bomen en het legsel bestaat uit 7 tot 9 eieren. De jongen zijn na ca. 70 dagen zelfstandig.

## 3.2 Ganzen

Na de eenden gaan we verder met de tweede soort watervogels die Nederland rijk is, namelijk de **ganzen**. Dit is een soort waar we de laatste tijd veel over horen en die soms aangeduid wordt als 'plaag'. Dat is niet zo gek wanneer je weet dat er in ons land in de zomer ongeveer 600.000 en in de winter ruim 2,5 miljoen ganzen verblijven. Welke ganzen we allemaal hier tegenkomen en welke bestreden mogen worden, zien we in dit hoofdstuk.

### Grauwe gans

<b>Grootte:</b>	76-89 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Half maart tot half mei
<b>Gewicht:</b>	+/- 3.000 gram	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 500.000

De **grauwe gans** behoort tot de **anser-soorten** en kom je in Nederland volop tegen. Het verenkleed is grijsbruin en de stuit is vaalwit. Je ziet dat de snavel oranje is en de poten zijn roze van kleur.



In Nederland komt de grauwe gans voor als **broedvogel, doortrekker en wintergast**. Als broedvogel is de grauwe gans met een opmars



bezig. Ze bevinden zich tijdens de broedtijd bij ondiep water met veel begroeiing. Ze foerageren **overdag** in grote groepen op graslanden en in het voorjaar en de herfst op akkerbouwgronden, op zoek naar **plantaardig** voedsel. Hier richten zij veel schade aan. Daarom mag na een **ontheffing** de grauwe gans **bestreden** worden. Je mag met zowel het hagel- als kogelgeweer deze gans bestrijden. Hierbij kun je ze bijvoorbeeld in de avond- of ochtendtrek op schadepercelen opwachten met lokkers. Daarnaast kan je een ontheffing krijgen om **eieren te schudden** om de aanwas te beperken.

De grauwe gans broedt pas in haar derde levensjaar. Ze nestelen graag in uitgestrekte moerassen en leggen 4 tot 6 eieren die na 28 dagen uitkomen. Na 8 weken zijn de jongen vliegvlug.

### Kolgans

<b>Grootte:</b>	66 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	+/- 2.300 gram	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 800.000

De **kolgans** lijkt op de grauwe gans maar is kleiner en donkerder. Het verenkleed is voornamelijk grijsbruin van kleur en op het voorhoofd bevindt zich een witte bles/kol. Net als bij de grauwe gans is de snavel oranje en zijn de poten roze.



In Nederland komt de kolgans voor als **overwinteraar** in de maanden december tot maart. Ook vind je deze gans als **broedvogel** terug in ons land. De aantallen waarin ze zich hier bevinden, zijn het afgelopen jaar erg gestegen. Je komt de kolgans vooral in het noorden van Nederland tegen bij **open landschappen**. Vanwege schade aan deze landschappen kan je een ontheffing krijgen om ze te bestrijden.

De ganzen foerageren **overdag** en gaan in grote groepen uit op **plantaardig** voedsel, zoals gras en graan. Ze maken tijdens hun ochtend- en avondtrekken veel lawaai waardoor ze snel opvallen.

Het legsel bestaat uit 4 tot 6 eieren.

### Rietgans

<b>Grootte:</b>	71-89 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 200.000

De **rietgans** is slanker en donkerder dan de grauwe gans. Het verenkleed is grijsbruin van kleur en de bovenzijde is donkerder dan de onderzijde. De stuit is vaalwit van kleur en de snavel is zwart met een oranje band vlak voor het uiteinde. De snavel is oranje, net als de poten.



In Nederland komen twee soorten rietganzen voor: het **toendratype** en de **taigavorm**. De taigavorm is erg zeldzaam in ons land en bijna alle rietganzen zijn van het toendratype. Het zijn typische **overwinteraars** in de maanden december tot maart.

Je vindt de rietgans voornamelijk in **open graslanden** en **akkerbouwgebieden**. Ze foerageren hier **overdag** en keren 's avonds terug naar hun slaappleatsen bij open water. Het voedsel is **plantaardig** en bestaat uit gras, granen, bieten en aardappels.

De rietganzen leggen 4 tot 6 eieren en broeden 30 dagen. Na twee maanden zijn de jongen vliegvlug.

### Kleine rietgans

<b>Grootte:</b>	61-67 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 15.000

De **kleine rietgans** lijkt erg veel op de rietgans. Hij is echter 'stiller' tijdens de vlucht en de bovenkant van de gans is wat donkerder.

De kleine rietgans overwintert hier van oktober tot maart op de **graslanden van Zuidwest-Friesland**. Hier voeden ze zich met gras.

De kleine rietgans trekt steeds noordelijker, waarschijnlijk door de klimaatverandering.



### 3.2.1 Zwart-witte ganzen

De zwart-witte ganzen behoren tot de **Branta-soorten**. Het zijn, buiten de Canadese gans, kleine ganzen en zowel het mannetje als het vrouwtje hebben dezelfde uiterlijke kenmerken.

#### Brandgans

<b>Grootte:</b>	58-69 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 750.000

De zwartbonte **brandgans** komt in de winter veel voor in Nederland. Het verenkleed is licht en donkergrijs van kleur. Op de rug bevinden zich smalle witte en zwarte banden en de hals en borst zijn zwart van kleur. Het gezicht is wit, op een vlek rond het oog na. De poten en de snavel zijn zwart.



In Nederland is de brandgans een **broedvogel** en een **overwinteraar** vanuit Nova Zembla. Deze ganzen zijn hier van oktober tot april en bevinden zich vaak in het noorden van Nederland en de deltagebieden. Ze foerageren op kwelders en graslanden maar ook in akkerbouwgebieden, voornamelijk wintergraan.

Doordat het aantal brandganzen sterk toeneemt en daarmee dus ook de schade die ze veroorzaken kan in dit kader een ontheffing verleend worden om ze te doden.

#### Rotgans

<b>Grootte:</b>	56-61 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 60.000-80.000

De **rotgans** is één van de kleinste soorten. Het verenkleed is voornamelijk donkergrijs en zwart van kleur. De snavel en de poten zijn zwart. Het achtereind is wit en aan beide zijden van de hals bevindt zich een witte vlek.



De rotgans is een typische **kustbewoner** en is in Nederland van oktober tot mei een **overwinteraar**. Aan de kust zoeken ze hun voedsel op kwelders en slikken, maar ook op graslanden en akkerbouw met wintertarwe.

### Canadese gans

<b>Grootte:</b>	n.v.t.	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 30.000-40.000

De **Canadese gans** is een grote gans en in Nederland hebben we vooral te maken met de **Grote Canadese gans**. De vogel is lichtbruin en heeft een lange zwarte hals met witte keel- en kopvlekken.



Deze gans komt in Nederland voor als **overwinteraar** maar ook steeds meer als **broedvogel**. Je komt ze tegen op open graslanden waar ze veel schade aanrichten. Daarom staat de Canadese gans op de **landelijke vrijstellingslijst** en mag deze het **hele jaar** door worden gedood.

### 3.3 Andere watervogels

#### Meerkoet

<b>Grootte:</b>	38 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	Maart tot augustus
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 410.000

De **meerkoet** komt overal voor waar water is. Het is een gedrongen zwarte vogel met een witte bles boven de snavel. Verwar hem dus niet met het zwarte waterhoen. Deze heeft een rode bles en snavel.



In Nederland komt de meerkoet voor als **overwinteraar** en voornamelijk als **broedvogel**. Tijdens de broedperiode zijn meerkoeten erg territoriaal, maar in de herfst vind je ze in grote groepen bij elkaar. Meerkoeten zijn erg kwetsbaar tijdens vorst en sneeuwval, wat voor veel sterfgevallen zorgt. Hun voedsel is voornamelijk **plantaardig**. Tijdens de broedperiode eten ze waterplanten en in de herfst en winter eten ze gras en wintergraan.

Meerkoeten broeden 2 à 3 keer per seizoen en leggen daarbij 5 tot 7 eieren die na 2 weken uitkomen.

De jongen zijn erg herkenbaar aan hun pluizige vorm en rode snavel en bles. Omdat meerkoeten soms schade veroorzaken kunnen er opdrachten, ontheffingen of vrijstellingen worden afgegeven.

#### Knobbelzwaan

<b>Grootte:</b>	152 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 46.000

De **knobbelzwaan** is een grote witte vogel met zwarte poten. Bij het vliegen maken ze een **fluitend en zovend geluid**.



Het grootste gedeelte knobbelzwanen bestaat uit nazaten van uitgebroken tamme vogels. Dit aantal neemt nog steeds toe en ze richten vooral schade aan bij graslanden. Ze komen vooral bij het IJsselmeer, Ketelmeer en de deltagebieden in dichte eenheden voor.

Bij grote hoeveelheden kan er een ontheffing worden afgegeven.

### Wilde zwaan

<b>Grootte:</b>	152 centimeter	<b>Broedperiode:</b>	n.v.t.
<b>Gewicht:</b>	n.v.t.	<b>Aantallen in Nederland:</b>	+/- 46.000

De **wilde zwaan** lijkt erg op de knobbelzwaan, maar zwemt met een **rechte hals** en heeft een gele snavel met zwarte punt. Tijdens de vlucht maken ze veel geluid om contact met elkaar te houden.

Het is in Nederland een schaarse **wintergast**, vooral in periode van vorst.



### Kleine zwaan

De **kleine zwaan** is, zoals de naam al zegt, kleiner dan de knobbel- en de wilde zwaan. De hals is recht en wat korter en hij heeft een zwarte snavel.

Kleine zwanen leven in grote groepen en maken tijdens de vlucht een **melodius** geluid. Ze zijn echte **wintergasten** en broeden niet in Nederland. Ze houden zich vaak op rond randmeren waar ze waterplanten eten. Verder vind je ze ook bij graslanden en akkers.



### Aalscholver

De **aalscholver** is een grote zwarte jager. In het voorjaar herken je ze aan de vele witte veren aan de kop. Ook zie je ze vaak met gespreide vleugels zitten om deze te drogen.

Geen vis is veilig voor deze vogel en daarom kom je ze in **groepen of solitair** tegen in waterrijke gebieden. In Nederland is de aalscholver zowel een **broedvogel** als een **overwinteraar**



## Zelftest – Hoofdstuk 3

Goed bezig! Het eerste hoofdstuk zit erop. Kijken of er wat is blijven hangen. Kan jij deze tien vragen beantwoorden? De antwoorden vind je achterin.

### Vraag 1

Meerkoeten komen veel voor in ons land. Echter hebben ze het hier erg zwaar, tijdens welke periode is dit?

- A. Tijdens de broedperiode omdat zij dan erg agressief zijn tegenover elkaar.
- B. Tijdens periode van vorst en sneeuwval.
- C. Tijdens de doortrekperiode omdat zij dan verdrukt worden door doortrekvogels.

### Vraag 2

Wat is geen zwemeend?

- A. De wilde eend.
- B. De pijlstaart.
- C. De tafeleend.

### Vraag 3

Waarom herken je de middelste zaagbek het beste?

- A. Zowel het mannetje als het vrouwtje heeft een duidelijke kuif.
- B. Alleen het vrouwtje heeft een kuif.
- C. Deze heeft een lange donkere snavel.

### Vraag 4

De wilde zwaan...

- A. Is in Nederland een echte wintergast.
- B. Is in Nederland een broedvogel.
- C. Is in Nederland een doortrekker.

### Vraag 5

Wanneer mogen we in Nederland jagen op de wilde eend?

- A. Van 15 oktober t/m 31 december.
- B. Van 15 augustus t/m 31 januari.
- C. Van 15 oktober t/m 31 januari.

### Vraag 6

Welk dier zien we op de afbeelding hiernaast?

- A. De Smient.
- B. De Tafeleend.
- C. De Krooneend.



### Vraag 7

Welke gans staat op de landelijke vrijstellingslijst en mag daarom heel het jaar bestreden worden?

- A. De grauwe gans.
- B. De brandgans.
- C. De Canadese gans.

**Benieuwd naar de antwoorden van deze oefenopgaven? Je vindt ze in onze complete samenvatting. Je kunt deze bestellen via onze website!**